

DE WINTERKONING

1. Van alles wat – Stop Press	Hans Stapersma
2. Excursie zuidpier IJmuiden, 19-01-2020	Jaap Olbers
6. Territoria IJsvogels in Noord-Holland in 2019	Peter van Renen
7. Wist je dat.....?, deel 20	Jan Zweeris
9. Korte berichten, deel 16	Jan Zweeris
12. Dagboek Heemskerk, nr. 27	Jan Zweeris
14. Roerdomp III	Jos Vroege
17. Paapje	Jos Vroege
22. Jongerenrubriek “Het Winterkoninkje”	Micha de Heus
23. Vogelbladen, februari 2020	Martine Kamminga
28. Vogelwaarnemingen in Midden-Kennemerland	Hans Schekkerman
42. Lezingen & Excursies t/m 2 ^{de} kwartaal 2020	Commissie L&E
44. Nieuwe (jeugd)leden	Femie de Jager

Van alles wat – Stop Press

Hans Stapersma

Eind deze week (ca 20 feb) kwam het door velen verwachte bericht dat de Raad van State inderdaad het verzet van de Gemeenten Heiloo en Castricum tegen de vernietiging van het Bestemmingsplan (BP) afslag A9 ongegrond heeft verklaard. Dat betekent dat het BP nu echt vernietigd is en dat de afslag op die basis niet doorgaat. Er zijn nu twee mogelijkheden: geheel afzien van het plan voor een afslag of een beter plan maken. Dat laatste zou dan in elk geval nu tijd en kansen bieden om het plan veel minder schadelijk te maken voor het milieu en dit keer wèl te kijken naar echte, tijdige en ruimhartige natuurcompensatie.

Ook eind deze week hebben wij de gesprekken met Tata Steel succesvol afgerond over een voor iedereen acceptabele modus om meeuwenoverlast te mogen bestrijden op hun terrein. De Vogelwerkgroep had de vorige zeer ruime ontheffing van de wet met succes bestreden bij de rechter, reden voor Tata om dit keer vooraf tijdig overleg over de gewenste verlenging van hun ontheffing te zoeken. In constructief overleg tussen Vogelwerkgroepen Zuid-Kennemerland, Midden-Kennemerland, de Omgevingsdienst Noord-Holland-Noord en Tata Steel hebben we nu overeenstemming bereikt over de nieuwe ontheffingsaanvraag. We kregen na afloop complimenten van de vertegenwoordiger van de Omgevings-dienst! Wat mij betreft ook complimenten aan Tata Steel voor hun constructieve aanpak. We gaan op de rug van deze dialoog nu ook kijken naar kansen voor IJsvogel, Oeverwaluwen en Patrijzen op het Tata terrein.

De leden van de werkgroep Ruimtelijke Ordening hebben het al maanden heel druk met alle bijeenkomsten over de Regionale Energie Strategie (RES). Om goed voorbereid aan die gesprekken deel te kunnen nemen, hebben we wel eerst uitvoerig gediscussieerd over de uitgangspunten die we als Vogelwerkgroep daarbij zouden moeten hanteren. Denk daarbij aan “géén windmolens in natuurgebieden”, “niet in vogeltrekbanen” en “zoveel mogelijk langs bestaande infrastructuur”. En, “stimuleer dat boeren energie gaan verbouwen in plaats van agrarische producten voor de export”.

Tot slot nóg een positieve ontwikkeling. Voor het eerst sinds de vorming van het Overleg Strand Castricum (OSC) zo'n 10 jaar geleden, is de Vogelwerkgroep iets gevraagd ten aanzien van haar kijk op het strand en strandplateau Castricum. Het OSC was tot nu toe vooral een platform voor de strandondernemers en de Gemeente Castricum. Wij hebben daar uiteraard ja tegen gezegd en wij zullen ons presenteren op dinsdag 21 april 's avonds in het Gemeentehuis. U bent allen van harte welkom!

Naar de zuidpier van IJmuiden, 19-01-2020

Jaap Olbers

Om 09.00 waren we met acht man op weg. Mijn passagiers hadden een aardig onderwerp van gesprek: de lezing over vogels op Spitsbergen. Bob, en ik ook, had ervan genoten; Otto Zijlstra was er zeker in geslaagd, ons met zijn foto's een beeld te geven van dit ruige landschap. Maar Arend heeft gelijk. Als het om diepgang in de informatie over de vogels in dit gebied gaat: die ontbrak.

We waren dus op weg naar ónze rotsige kust en troffen daar het vaste gezelschap van meeuwen, Steenlopers, Paarse Strandlopers, de Oeverpieper en de talrijke Aalscholvers.

Arend, onze gids voor vandaag, ging direct het strand op. Het landschap was voor mij een verrassing. Ik was er kennelijk al lange tijd niet meer geweest, ging wel vaak naar de Noordpier. De strandvlakte tegen de pier heeft zich langzaam ontwikkeld naar een slufferachtig gebied met ingesloten plasjes en krekken naar zee en kleine duintjes met helm. Bob zag een kleine groep van zes zangvogels. Ik zag ze nog net wegduiken. Een eenzame Steenloper bleef rustig aan een watertje fourageren.

Steenloper

Foto: Johan Verberk

We gingen nog niet dadelijk de pier op, maar rechtsaf het havengebied in, op zoek naar die ene Kuifaalscholver. We hebben 'm goed gezien met zijn kleine, wat bleke snavel. Qua postuur echt een slagje kleiner dan de Aalscholver naast hem. Terug bij de voet van het duin zat er een fotograaf op zijn knieën. Hij had duidelijk iets in het vizier: twee Sneeuwgorzen. Ik volgde het mannetje dat de helling op klauterde. Het vrouwtje bleef dicht bij de fotograaf rondscharrelen, kennelijk helemaal niet schuw.

Sneeuwgorz

Foto: Frank Mulder

Op de pier zijn we geregeld de Steenlopers tegengekomen. En af en toe een Paarse Strandloper. Die heb ik vandaag eens goed kunnen bekijken. Het is een sierlijke, levendige vogel met een vrij lang snaveltje. De Oeverpieper leek min of meer met ons mee te vliegen. Eigenlijk is hij door zijn donker, groenig kleed niet goed te onderscheiden. En hij blijft altijd wat schuw. Ondertussen letten Kees Roselaar en Arend op wat er op het water gebeurde.

Door de stevige wind uit het Noordwesten kwamen er flinke golven op ons af. Het water spatte soms hoog op. Af en toe vloog er een Zilvermeeuw langs. Twee Eidereenden dobberden dicht onder de pier.

Paarse Strandloper

Foto: Frank Mulder

In de verte voeren schepen de haven in met een grote tros meeuwen en aalscholvers erachter. De vogels doken op de vissen die in de grote gehaktmolen terechtgekomen waren. Kees meldde op zeker moment, dat er een groep Jan van Genten gepasseerd was. De vogels op het water waren moeilijk te onderscheiden door het woelige water. Bovendien moesten we, aangekomen bij de kop van het havenhoofd, goed opletten. Geregeld golfde er een grote massa water om het baken heen. Het geweld boeide me enorm tijdens m'n koffiepauze. Of er Alken, Zee-eenden en duikers te zien waren, weet ik niet; ik hoorde soms iets roepen. En wat ik in de verte zag dobberen kunnen zeker Futen geweest zijn. Er waren wel Bruinvissen binnen de pieren waargenomen. Ook mooi.

Voor we aan de terugtocht begonnen, ledigde Arend zijn laarzen. Onnodige ballast. In de auto lagen droge schoenen. Het middagzonnetje koesterde ons, ik genoot. Arend en de excursie-commissie hebben dankbaar werk verricht.

Eidereend

Foto: Frank Mulder

Drieteenstrandloper

Foto Johan Verberk

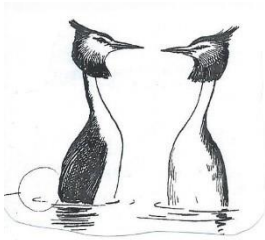
Territoria IJsvogels in Noord-Holland in 2019

Van Klaas Pelgrim en Peter van Renen ontvingen we bijgaand overzicht van de IJsvogel territoria in 2019 in ons werkgebied. Totaal dus 6 territoria. Hoe hoger de Sovoncode des te hoger de broedzekerheid; 16 = maximum. Situatie: W = afgestoken wand,

VWG Midden-Kennemerland	Locatie	Atlasblok	2019	Situatie	Sovoncode/ opmerkingen
Peter van Renen	Landgoed Driessen, Limmen	19-32-54		KW	geen waarneming van ijsvogels
L. Knijnsberg, R. Polder	Bakkum, diepe sloot	19-41-15	0	K	
Paul van der Linden	Ijsbaan bij De Hoep, Castricum	19-41-25	0	K	
L. Knijnsberg, A. Dekker	Gebied PWN, Hoefijzermeer, Castricum	19-41-44	0	K	
Luc Knijnsberg / Jan van Leeuwen	Karpervijver, Bakkum	19-42-21	0	W	Code 3
Peter van Renen	Molen De Dog, Uitgeest	19-42-55		KW	geen waarneming van ijsvogels
Wouter Bol (PWN)	Waterweg, Heemskerk	19-51-44	1	W	Code 16
Bart Numan	Zeestraatmeertje, Wijk aan Zee	19-51-52	1	K	Code 16
Klaas Pelgrim	Landgoed Marquette, Heemskerk	19-52-21	3	K	Code 16
Bart Numan	Westerhoutbeek, Beverwijk	25-11-15	0	W	
Klaas Pelgrim	Volkstuin Wijkeroog, Velsen-Noord	25-12-21	0	W	
Bart Numan	Tunnelput, Velsen	25-12-31	1	W	Code 16

Wist je dat.....?, deel 20

Jan Zweeris

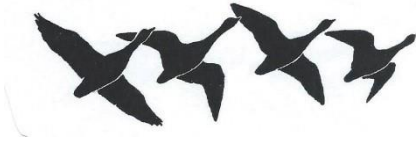

De Oeverzwaluw/ Riparia riparia

1. de Oeverzwaluw de kleinste muisbruine zwaluw is
2. ze een korte ondiep gevorkte staart hebben
3. de zang klinkt als een zwak gekwetter
4. ze jagen met een zwakke fladderende vlucht, vooral boven water
5. het plaatselijk een talrijke koloniebroedvogel is
6. ze van open landschappen houden, aan of in de buurt van water
7. er in 2010 ongeveer 18.240 broedparen waren (Sovon) en 400 onbewoonde kolonies
8. na een diepte punt in de jaren tachtig van de vorige eeuw, de soort overal in aantal is toegenomen, vooral in de lage delen van Nederland
9. dat waarschijnlijk kwam door het toegenomen aanbod van kunstmatige oeverwanden

10. regelmatig kleine kolonies worden ontdekt in tijdelijke zanddepots bij bouwwerken
11. juvenielen van het eerste broedsel vanaf eind juni weg trekken en dat ze tijdens de trek talrijk op slaapplaatsen in rietvelden aanwezig zijn
12. ze in september in grote aantallen door en weg trekken naar tropisch Afrika, vaak samen met Boerenzwaluwen
13. ze in mei terug keren
14. het karakteristiek voor Oeverzwaluwen is dat ze in duidelijk herkenbare compacte groepjes door de lossere groepjes Boerenzwaluwen heen vliegen
15. de Oeverzwaluw een echte pionier is, die zich graag vestigt in zich veranderende milieus en dus niet erg honk vast is
16. dat verklaart dat kolonies die al jaren werden bezet, zomaar verlaten werden
17. het voorkomt dat deze verlaten kolonies jaren later, bij veranderde omstandigheden, weer massaal worden bezet
18. de Oeverzwaluw nestelt in zelf gegraven gangen van ongeveer 5 cm breed en 60 cm lang in natuurlijke of kunstmatige verticale leemzandwanden van zand-, steengroeves en beek- of rivieroeveren
19. ze het liefst hoog broeden, maar in de lage landen soms bijna op grondhoogte
20. ze ook broeden in kunstmatige hopen, muurgaten of draineerbuizen.

2020: Jaar van de Wilde Eend

Elk jaar kiezen Vogelbescherming en Sovon een soort van het jaar. De Wilde Eend is een van onze meest algemene en wijdverspreide watervogels. Deze neemt echter in aantal af. Met ongeveer 30 % sinds 1990. Ook de winterpopulatie, die voor een deel bestaat uit onze broedvogels en voor een deel uit trekvogels, neemt om nog onduidelijke redenen af. Dit is opvallend, want de nauwverwante Krakeend neemt in ons land juist in aantal toe. Men vermoedt dat de hoofdoorzaak ligt bij de overleving in de kuikenfase: te weinig insecten.

Natuurherstel in het Haringvliet

Vogelbescherming heeft de afgelopen jaren samen met vijf andere natuurorganisaties gewerkt aan een natuurherstelplan voor dat gebied. De aanleiding was het op een kier openzetten van de Haringvlietsluizen begin 2019. Zoutwater kan zo het zoete Haringvliet instromen en trekvisen als Zalm en Stekelbaars kunnen de Rijn weer op zwemmen. Een belangrijke stap voor de natuur en het begin van een meer dynamische delta met slikken, schorren en rietvelden; een prima leefgebied voor (trek)vogels en trekvisen. Dit voorjaar is er een bijzonder vogelobservatorium geopend, Tij genaamd.

Open de poorten

Nederland zit op slot voor ecologische ontwikkeling. betoogt Kees de Pater van Vogelbescherming. Hoe? Door het herstel van de open verbindingen met de zee. Door stormvloedkeringen, sluizen op kieren te zetten en aanpassingen van binnendijkse infrastructuur. Op kleine schaal hebben Natuurorganisaties dit type herstel in gang gezet. Zoals bij de Haringvlietsluizen, de ontpoldering van de Hedwigepolder, de vismigratierivier in de Afsluitdijk en straks "Holwerd aan Zee". Uitstekende plannen, maar voor echt natuurherstel moet het tempo omhoog en de schaal vergroot worden. Met meer dynamiek herstellen we niet alleen wat vernietigd is, maar bereiden we ons ook voor op de toekomst. Op deze manier maken we

Nederland weerbaarder tegen de zeespiegelstijging. Zulke aanpassingen in het landschap vragen om een andere landbouw; kringlooplandbouw en anticiperen op de verzilting als gevolg van bodemdaling en verdroging. Gewassen telen die droogte en zout water verdragen.

De inwendige klok gaat vooruit

De Bonte Vliegenvanger overwintert in Afrika en keert in de lente terug naar Europa om te broeden, maar onder invloed van de klimaatverandering komt de vogel eerder terug. Uit een Duits experiment met opgroeiende vogels bleek rond de trektijd dat ze rusteloos werden en er fysiologische veranderingen optraden, waaronder groei van de geslachtsorganen. Op de Rijksuniversiteit Groningen herhaalde men dit experiment in 2002. Er werd ontdekt dat de timing van de trek veranderd was. Door het warmer wordende klimaat was er al eerder een piek in het jaar in het aantal rupsen, belangrijk voedsel voor de Bonte Vliegenvanger. Daardoor keerden de vogels eerder terug, gemiddeld 9,3 dagen. Dankzij de evolutie heeft de soort het vermogen ontwikkeld om hun interne migratie klok te verstellen.

Insecten als onmisbare schakel in de voedselketen

In minder dan 30 jaar tijd is driekwart van de vliegende insecten uit onze natuurgebieden verdwenen. Wat zijn de gevolgen en wat kunnen we er tegen doen? Grootschalige landbouwpercelen zorgen bijvoorbeeld voor de afname van het aantal bloeiende planten, die voor insecten een belangrijke nectarbron vormen. Verder leiden landbouwgiften tot insectensterfte. Vooral de neonicotinoïden, de beruchte insecticiden, die sinds de jaren negentig in gebruik zijn. Bijvoorbeeld in sommige mierenlokdozen en het bestrijdingsmiddel Roundup. Er zijn ruwweg drie functies in te delen voor insecten: 1. ze dienen als voedsel voor andere soorten, 2. ze houden de bodem gezond, doordat ze onder meer helpen bij de afbraak van natuurlijk afval, 3. ze bestuiven ruim twee derde van alle planten soorten.

Met het verdwijnen van insecten kan een "cascade-effect" ontstaan. Vogels, reptielen, vleermuizen en andere insectenetters zullen minder voedsel tot hun beschikking hebben en daardoor in aantal achteruit gaan. En dat gaat weer ten koste van de populatie roofdieren die insectenetters op het menu hebben. Naar schatting minstens 60% van de vogels is geheel of gedeeltelijk afhankelijk van insecten als voedselbron. Ook de neonicotinoïden spelen een rol in dit cascade-effect: zelfs als insecten er niet direct aan dood zouden gaan, dan kunnen de gifstoffen zich ophopen in het lichaam van de insecteneter, die vervolgens wel het loodje legt.

Zonder bodeminsecten zou de afbraak van dode dieren en planten door schimmels en bacteriën grotendeels tot stilstand komen. De kevergroep van de aaskevers is van cruciaal belang voor de afbraak van dood vlees: in twee weken kunnen ze een rottend karkas kaalvreten. Kevers hebben dus invloed op de bodem en op de voedselketen. En ook op de vegetatie: zo dragen vliegende soorten bij aan de verspreiding van zaden, vruchten en stuifmeel. Van tomaten tot aardbeien, van peren tot aubergines: een groot deel van ons voedsel wordt bestoven door vliegende insecten.

Wat is het nut van de mug?

Muggenlarven dienen als voedsel voor veel vissen. Volwassen muggen worden gegeten door vogels en vleermuizen. Maar los daarvan: waarom zou een mug nut moeten hebben? Dat is nogal een egocentrische vraag. Wij mensen zijn maar één van de twee miljoen diersoorten, maar wij maken het de rest vrijwel onmogelijk om te leven. De natuur redt zich wel zonder ons: als wij zijn verdwenen, ontwikkelt de biodiversiteit zich gewoon verder. Maar redden wij het wel zonder de natuur??

(Uit diverse onderzoeken van Wageningen Universiteit, Radboud Universiteit, Universiteit Leiden)

Steltlopers mijden droog weiland

Het aantal Steltlopers dat buiten de broedtijd in het landelijk gebied blijft, neemt af. Dit betreft zowel doortrekkers als overwintersaars. Dat heeft alles te maken met een lage grondwater stand. Maar ook met gebrek aan wormen en met mestinjectie. De weilanden moeten natter. Dat blijkt uit verscheidene onderzoeken. Honderdduizenden Watersnippen, die vanuit Rusland en Scandinavië bij ons kwamen bijtanken wijken al uit naar Groot-Britannië en Ierland. Broedende Kemphanen zijn allang verdwenen uit Friesland. Ook drastische afnames van doortrekkende Goudplevieren en Kemphanen in de afgelopen decennia zijn goed gedocumenteerd. Ook andere soorten als Kieviten, Regenwulpen, Bosruiter, Zwarte Ruiter, Grutto's, Witgatjes enz. zijn sterk verminderd in aantal.

(Vogelbescherming)

Vijftig jaar ooievaarsbescherming

Bijna waren Ooievaars uit Nederland verdwenen. Nu gaat het weer goed met deze grote zwart-witte vogel. Vogelbescherming startte in 1969 een herintroductieproject met ooievaarsdorp Het Liesveld. De Ooievaars waarmee gefokt werd, kwamen uit Oost-Europa, Rusland en Zwitserland. Verspreid over Nederland werden tussen 1979 en 1989 twaalf

buitenstations ingericht. Met de nakomelingen van Liesveld werd daar verder gefokt en deze werden vrijgelaten. Met hulp van vele vrijwilligers werd dit hele project een succes. Nu kunnen we in de weilanden weer foeragerende Ooievaars zien. En daar niet alleen. Je komt ze tegen op nestpalen in parken, op boerenerven, op kerktorens of in oude bomen. Vrijwilligersorganisatie STORK zet zich in voor de Ooievaars in Nederland, na de afsluiting van het herintroductieproject. Niet alleen in Nederland neemt het aantal Ooievaars toe, ook in de ons omringende landen. Veranderd overwinterings gedrag werkt positief uit op hun overleving. Veel Ooievaars trekken minder ver en blijven de laatste decennia "hangen" in Zuid-Europa.

Dagboek Heemskerk, nr 27

Jan Zweeris

Het dorp

De Slechtvalk is dit jaar in zijn territorium gebleven, na de succesvolle broedtijd. Nog steeds is hij te zien op het kruis onder de haan van de Laurentius toren. De koster heeft nog steeds problemen met zijn aanwezigheid in de toren, waar hij zijn maaltijden pleegt te verorberen. De niet eetbare delen van de prooi laat hij achteloos slingeren en

komen wel eens in de dakgoot van het kerkgebouw terecht. Wat weer nadelige gevolgen kan hebben voor de afvoer van hemelwater. En dat weer andere nadelige gevolgen. Dus moet hem zijn picknick plaats, slaapplek en broedplek maar ontnomen worden. Al deze plekken dicht maken met gaas en hem op die manier verdrijven uit de toren. Probleem opgelost. En weg met deze vervuiler. Het is maar een vogel. Wel de enige broedvogel van deze soort in de omgeving. Wij waren er zo blij mee. Is er geen andere vogelvriendelijker oplossing? Het zijn nog maar geruchten. Misschien? We kunnen dus nog niets ondernemen. We houden het in de gaten.

In de dorpsvijvers zijn baltsende Grote Zaagbekken gezien, half januari, o.a. in het Steenstra park en bij de Karshofstraat. Daar, en in het park bij de Constantijn Huygensstraat vliegen ook IJsvogels rond.

De Waterberging en omgeving

Dat gebied heeft altijd wel iets bijzonders te verbergen. Meestal wat verder weg van de Noordermaatweg. Hans Schekkerman houdt dat goed bij. Een grote groep Goudplevieren is daar aan het foerageren geweest. Grauwe Ganzen zijn er altijd, maar soms ook Kolganzen met hun opvallende witte snavelversiering en zwarte/ donkere strepen op hun buik/borst. Tussen de groep verscholen, was een Roodhalsgans te onderscheiden. Die vogel probeert altijd zo min mogelijk op te vallen. Verschuilt zich ook graag tussen Rotganzen. Ook overwinterende Wilde Zwanen hebben hier hun stek gevonden. Ze zijn gemakkelijk te verwarren met Knobbelzwanen in de verte. Dan is de snavel niet zo goed te determineren. Met een kijker kan je op de zwarte snavel het gele stuk zien en het ontbreken van de knobbel. En hij is ook wat groter. Ook een andere witte vogel liep er te zoeken in de vijver naar kleine diertjes en visjes, rondzwaaiend met zijn lepelvormige lange snavel. Misschien een Lepelaar die gaat nestelen in het Marquette Bos?

Het Marquette Bos

De Blauwe Reigers zijn alweer aan het nestelen in de maand januari. Ze vliegen af en aan met takken om de nesten weer in orde te brengen na de stormen en misschien de rooftochten van de buren. Vier of vijf nesten worden zo in orde gebracht voor de broedtijd. Ook de Lepelaars laten zich niet onbetuigd. In de grote Beuk, waar vorig seizoen een paar nesten gebruikt zijn om te broeden, zijn ze druk in de weer. Hopelijk kunnen we komend seizoen daar meer van waarnemen. Van de vier nesten was vorig jaar niets meer te zien door het dichte bladerdak.

Het Duingebied. Het is vogel-arm in bos en duin. Er valt weinig waar te nemen naast mezen, kraaien, meeuwen en mussen. Dat geldt overigens voor meer gebieden. De speurtocht van Arend met Klaas P. en Klaas M. naar Bosuilen in het gebied tussen de Zwarte Weg en de

Oude Dijk leverde wel resultaat op; vier mannetjes en een vrouwtje. Ook blijken er Bosuilen te zijn in Het Molenbos en Het Marquette Bos. Daar moet nog verder onderzoek plaats vinden. In het buitengebied langs het fietspadslootje, in de struiken, huist een IJsvogel. Dat weggetje loopt van de buitenrand van Castricum naar Limmen, langs de weilanden van Castricum. (Met waarnemingen van Huub Huneker, Klaas Mudde en Klaas Pelgrim).

Bosuil

Foto: Cees Baart

Roerdomp III

Jos Vroege

Waarnemingsysteem PWN

Vorig jaar schreef Hans Schekkerman in dit tijdschrift over de opname van het waarnemingenarchief van de Vogelwerkgroep in waarneming.nl. In zijn artikel stelt hij dat “uit ca. 1998-2001 vrijwel geen waarnemingen” lijken te zijn gearchiveerd (Schekkerman, 2019). Het is de vraag of dat klopt, zo schreef ik in reactie daarop. Door mij en andere leden van de Vogelwerkgroep zijn in die periode met behulp van het ‘Waarnemingenformulier planten en dieren in de door N.V. PWN beheerde terreinen’ waarnemingen naar de afdeling BOO gestuurd. Waarschijnlijk zijn die te vinden in het waarnemingsysteem van PWN (Vroege, 2019).

- Maar geldt dit ook voor de oudste waarnemingen uit het archief van PWN, waaronder die uit 1947 en 1948 van de Grote Trap (Vroege, 2018a)?
- En hoe staat het met de waarnemingen die na 2001 met behulp van het ‘Waarnemingenformulier planten en dieren in de door N.V. PWN beheerde terreinen’ naar de afdeling BOO zijn gestuurd?
- Staat op de website van PWN dat er geen aanwijzingen zijn voor broedsucces van de Roerdomp in het duingebied omdat de waarneming op 22 juni 2003 van een volwassen Roerdomp met jongen bij de Karpervijver (Vroege, 2018b) in het PWN waarnemingsysteem ontbreekt of, heeft men bij de samenstelling van het overzicht van ‘Broedvogels Duinen Kennemerland 1982-2014’ het PWN-waarnemingsysteem niet geraadpleegd?

Dat zijn de vragen waarmee ik mijn stukje in De Winterkoning afsloot. Van Hubert Kivit heb ik daarop nu antwoord ontvangen:

- De waarnemingen uit 1947 en 1948 van de Grote Trap zitten niet in het PWN-waarnemingsysteem. Waarschijnlijk geldt dat ook voor andere oude waarnemingen in het archief van PWN.
- De waarnemingen die na 2001 met behulp van het 'Waarnemingen-formulier planten en dieren in de door N.V. PWN beheerde terreinen' naar de afdeling BOO zijn gestuurd zitten wél in het PWN-waarnemingsysteem, net als de waarnemingen die de jaren daarvoor met behulp van dit formulier zijn aangeleverd.
- Voor de waarneming op 22 juni 2003 van een volwassen Roerdomp met jongen bij de Karpervijver geldt dat ook. Ofwel: bij de samenstelling van het overzicht van 'Broedvogels Duinen Kennemerland 1982-2014' is het PWN-waarnemingsysteem niet geraadpleegd.

Voor een verdere optimalisering van het bestand van waarnemingen in het werkgebied van onze Vogelwerkgroep betekent dit het volgende:

1. Het zou goed als ook de vogelwaarnemingen uit het waarnemingsysteem van PWN zouden worden ingevoerd in waarneming.nl.
2. Het zou fantastisch zijn als hieraan ook de oude vogelwaarnemingen uit het archief van PWN, die nog niet in dit waarnemingsysteem zijn ingevoerd, zouden worden toegevoegd.

Ik hoop dat, behalve binnen de Vogelwerkgroep, ook bij PWN hiervoor belangstelling bestaat. Iets om samen een plan voor te maken?

Rietkraag Karpervijver

'Duinmeer Vogelenzang' werd in de jaren dertig gegraven ten behoeve van de aanleg van de weg Bakkum-Limmen. Het stond lange tijd bekend als karpersplas. "Een wandeling langs het meer, met het doel om daar de grote karpers met brood te voeren, was dan ook zeer geliefd." Vanaf de jaren zeventig ging de 'Karpervijver' gebukt onder de gevolgen van een toenevende voedselrijkdom. "Door een explosieve algengroei nam het doorzicht af en gingen waterplanten en vissen dood" (Kleiman & Kreike, 1999).

In 1995 werd de Karpervijver een aantal maanden drooggelegd. In die periode werd de dikke baggerlaag tot op de zandige meerbodem verwijderd. Met het slib is aan de zuidoostkant van het meer een brede oeverzone aangelegd. Hierin zijn rietstekken aangeplant. In de rietkraag die zich daar ontwikkelde, heeft in 2003 een Roerdomp met succes drie

jongen grootgebracht (zie het op 22 juni 2003 door Henk Levering gemaakte filmpje op waarneming.nl). In 2008-2010 waren hier in het voorjaar zingende Grote Karekieten te horen. Op 29 juli 2009 werd aan de zuidwestkant van de Karpervijver zelfs een volwassen Grote Karekiet met twee jongen gezien (Vroege, 2018b).

Bij de introductie van de begrazing in gebied Bakkum-Egmond is door PWN overwogen om de rietkraag aan de zuidoostkant van de Karpervijver uit te rasteren. Daartoe is uiteindelijk niet besloten. Met deze rietkraag is het sindsdien snel bergafwaarts gegaan. Bij vragen hieromtrent vanuit de Vogelwerkgroep werd dit aanvankelijk geweten aan ‘ganzenvraat’ en werd de invloed van de koeien gebagatelliseerd. Dat gebeurt nu niet meer. In reactie op mijn stukje voor De Winterkoning deed Dick Groenendijk de toezegging dat hij zou onderzoeken of de rietkraag bij de Karpervijver nog hersteld kan worden. De resultaten zijn nu bekend.

Conclusie is dat met alleen het uitrasteren van het vee de rietkraag zeer waarschijnlijk niet meer in oude glorie zal herstellen.

“Mijn inschatting is dat de bodem inmiddels te veel organische ophoping heeft en dat de successie daardoor meer richting de wat ruigere oeverbegroeiing gaat die een bodem met meer organisch materiaal en slib beter aan kan.”

“Mogelijk liggen er wel mogelijkheden voor herstel als de bodem voorzichtig helemaal schoon wordt gemaakt en daarna wordt uitgerasterd zodat begrazing door vee niet meer mogelijk is. Maar een dergelijk project vereist veel inspanning waarbij succes niet per se gegarandeerd is (laat staan dat Roerdomp en/of Grote Karekiet het dan nog weten te vinden).”

“Dit alles afwegende, maar ook omdat we voelen dat onze prioriteiten bij de internationaal belangrijke duinhabitats (zoals de duingraslanden en de stuivende duinen) liggen, is een dergelijk project niet aan de orde. Voor mij (en anderen) is de opgave dus om de waarde zoals deze nu is te waarderen en ook die van de ontwikkeling van de oever in de toekomst.”

Dank

Aan Hubert Kivit en Dick Groenendijk (PWN) voor het beantwoorden van de gestelde vragen, en aan Henk Levering, Hans Schekkerman en Rienk Slings voor hun commentaar op een eerdere versie van dit stuk.

Literatuur

- Kleiman, M., & Kreike, A. (1999). *Duinmeer Vogelenzang na de herinrichting. Eindrapportage over de ontwikkeling van planten en dieren 1996/1997* (concept). <https://edepot.wur.nl/3057>
- Schekkerman, H. (2019). Archief VWG geheel opgenomen in Waarneming.nl. *De Winterkoning*, 54(2), 13-17.
- Vroege, J. (2018a). Grote Trap. *De Winterkoning*, 53(4), 26-30.
- Vroege, J. (2018b). Roerdomp. *De Winterkoning*, 53(3), 15-17.
- Vroege, J. (2019). Roerdomp II. *De Winterkoning*, 54(3), 31-33.

Paapje

Jos Vroege

Op 22 juni 2003 verzorgden Henk Levering en ik de laatste jeugdexcursie van het seizoen. Wij gingen 'Van Karpervijver naar Koepelduin'. Bij de Karpervijver hoopten wij een glimp op te vangen van de IJsvogel. Die had daar in 2002 voor het eerst met zekerheid gebroed. Bij de Wei van Brassier gingen wij op zoek naar de Geoorde Fuut - vanaf 1999 broedvogel op die locatie. Bij het Koepelduin was het Paapje onze doelsoort. Die stond op het punt om als broedvogel uit het duin te verdwijnen. De omgeving van het Koepelduin was een van de laatste broedlocaties (Vroege & Slings, 2002; Vroege, 2018).

Paapje, Infiltratiegebied Castricum, 15-9-2018

Foto: Jos Vroege

Van de drie doelsoorten konden wij er uiteindelijk één op onze lijst bijschrijven: de IJsvogel. Die ontdekten we, zoals verwacht, bij de Karpervijver. Het Paapje heb ik in 2003 tussen 15 mei en 20 juli - de bij deze soort gehanteerde 'datumgrenzen' (Van Dijk & Boele, 2011) - geen enkele keer gezien. Op 30 juni 2001 stuitte ik in de duinvallei ten westen van 'De Hoge Toren' nog op een vrouwtje met tenminste één pas uitgevlogen jong¹. Op 25 mei en 7 juli 2002 zag ik daar een 'paartje in geschikt broedbiotoop'. Op 25 mei was bovendien een tweede vrouwtje aanwezig. Ook op 31 mei 2004 en 28 mei 2005 heb ik op deze locatie nog Paapjes gezien. Sindsdien is het daar stil².

Volgens Fred Koning (2019) zou het verdwijnen van het Paapje als broedvogel in de duinen, behalve met de "sterke achteruitgang van biomassa aan insecten", te maken kunnen hebben met het beheer. "Paapjes broedden in de duinen in vochtige graslanden met een weelderige vegetatie van grassen, kruipwilgen, heide of kraaiheide. In het territorium moeten een aantal planten of struiken zijn die als uitkijkpost gebruikt kunnen worden." Deze ruige graslanden worden door

duinbeheerders tegenwoordig echter vaak jaarlijks gemaaid of begrasd, met als gevolg dat veel voor het Paapje gunstige vegetaties zijn verdwenen.

Koning pleit voor een wat minder rigoureuus maai- en begrazingsbeheer: "Mannetjes paapjes blijven in het voorjaar soms enkele dagen zingen maar vertrekken dan weer. Duinvalleien zouden wat meer met rust moeten worden gelaten; goede kans dat een paartje paapjes dan op een dag besluit te blijven." Ik was benieuwd of de beheerders van het Noord-hollands Duinreservaat zich hierin konden vinden. Dick Groenendijk - ecoloog bij PWN - en zijn voorganger Rienk Slings legde ik daarom de volgende vragen voor:

1. Zien jullie, net als Fred Koning, een verband tussen het beheer en het verdwijnen van het Paapje als broedvogel uit de duinen?
2. En, zo ja: worden in verband daarmee aanpassingen van het beheer overwogen?

Een dag later al ontving ik van beiden een uitgebreide reactie. Zowel Dick als Rienk bleek geen verband te zien tussen het door PWN gevoerde beheer en het verdwijnen van het Paapje als broedvogel in het Noord-hollands Duinreservaat. "Het is belangrijk om te beseffen dat de achteruitgang van het Paapje al decennia plaatsvindt en in heel NW-Europa te zien is. In Nederland is zo'n beetje heel de kust en heel zuid en midden-Nederland verlaten. Bij een dergelijke achteruitgang (...) is er meestal wel wat meer aan de hand dan een lokale beheermaatregel", aldus Dick.

Rienk schrijft dat in het NHD al in de jaren 70 en 80 sprake was van een inkrimping van het broedareaal. "Paapje broedde vroeger in de Rellen; ICAS was een 'hotspot'; en hij broedde ook in de Bleek. Ook in het 'Kokkendal' in Bergen. In ICAS zag ik de achteruitgang met lede ogen aan. Ik heb zelfs een "Sitzwarte-experiment" uitgevoerd om te kijken of een overdaad aan uitkijkpunten de neergang zou kunnen doen verminderen. Helaas had dat geen effect. De vochtige cq. verdroogde valleien tussen het strandplateau en de Middenweg was de kern. Daar trokken ze zich op terug. Ik heb dit gebied van 1985 t/m ?? jaarlijks op broedvogels gekarteerd. Daarbij kon ik ook de achteruitgang volgen van het gebied tussen de Grote Veldweg en het Reggers Sandervlak. Uiteindelijk bleven er maar 3 paar over bij het Koepelduin die daar nog enkele jaren hebben gebroed. Plotseling waren ze ook daar verdwenen."

Wat de oorzaken van de achteruitgang betreft: "de insectenachteruitgang, de kwaliteit van het voedsel dat dan nog wel overgebleven is (er zijn aanwijzingen dat de aminozuursamenstelling van rupsen en insecten op dit moment onvoldoende is, met name op kalkarme bodems), het dichtgroeien

met struwelen en eenvormige grassen van mozaïekrijke structuurrijke landschappen en omvorming naar grootschaligheid in heel NW-Europa van deze landschappen” worden door Dick als boosdoeners aangemerkt.

“Vroeger had ik een monografie van het Paapje van de ‘Neue Brehm Bucherei”, schrijft Rien. “Eén zin is me daarvan altijd bijgebleven. ‘Das Braunkehlchen liebt es kalt und nass’. Het Paapje houdt van koud en nat. Ik doe zelf niet gemakkelijk mee met de klimaathypothese bij de verklaring van allerlei ontwikkelingen, maar dit lijkt me een goede kandidaat gezien de ruime voorkomens in Scandinavië en de Alpen. In Tirol heb ik de biotoopkeuze goed kunnen waarnemen. Hij had daar een grote voorkeur voor kleinschalig nauwelijks bemest hooiland dat in juli gemaaid wordt boven 1500 meter. Het waren kleine met steenwallen omringde perceeltjes die nog met de zeis gemaaid en met de hand gehooïd werden.”

Wat betreft het maaibeheer is het belangrijk om te beseffen dat dit in het NHD bijna niet wordt toegepast, aldus Dick. “Al meer dan 10 jaar (wellicht nog langer, maar dat was ruim voor mijn tijd ...) gaat het slechts om kleine snippertjes en kleine waardevolle stukjes bloemrijke graslanden die gemaaid worden om uniformiteit en verstruiking terug te dringen. In de directe omgeving van zulke stukjes (50-100 meter) is in ruime mate een struikje, hekje, paaltje over om op te zitten en dus een gebrek aan uitkijkposten lijkt me niet aan de orde. En verder: deze kleine hoeveelheden worden met zorg uitgezocht (er is jaarlijkse evaluatie en vaak worden ze ook een jaartje niet gemaaid) en betreffen per definitie de meest bloemrijke en waardevolle graslanden. Ze worden gemaaid in eind september/oktober (als de bulk van de papen in Afrika zitten) en blijven ongemoeïd als de paapjes bij ons langskomen. Sterker, deze stukjes bloeien uitbundig als de paapjes bij ons zijn en ook in het broedseizoen van het paapje worden ze ongemoeïd gelaten. Dit zouden juist vanuit diversiteit en mozaïekbeheer de beste stukjes voor paapjes moeten zijn ... Overigens: bij winputten en op plekken die direct met de waterwinning te maken hebben wordt vaker/meer gemaaid, maar zelfs dat maaibeleid is tegenwoordig beter afgestemd op de natuur dan toen het paapje nog in de duinen broedde ...”

“En dan de begrazing: ja, te intensieve begrazing kan voor vogels en dus ook voor het paapje een probleem zijn. Maar bij de begrazing in PWN-gebied is het belangrijk om te realiseren dat deze in grote delen heel extensief is (1 volwassen dier op circa 15 hectare in de grote begrazings-eenheden). Tegelijkertijd mogen de dieren zelf hun plek en keuze bepalen, dus kan lokaal de graasdruk wel hoger zijn. Lokaal worden duingraslanden

ook begraasd met schapen die alleen buiten het groei- en bloeiseizoen hun werk doen en dat betekent dus dat grote delen in het broedseizoen van paapje dan niet eens begraasd worden. Er is hier heel veel meer over te zeggen, en nee ik kan niet uitsluiten dat er lokaal door meer aanwezige dieren omstandigheden zijn die het ongeschikt maken voor het paapje, maar gemiddeld genomen, is de graasdruk laag en worden delen in het groeiseizoen zeker niet overbegraasd. Sterker: ik durf de stelling aan dat het beheer van PWN door kleine stukjes maaien en de vormen van extensieve begrazing het beter voor het paapje zou moeten zijn”, aldus Dick.

“Zoals Dick ook schrijft heeft ons beheer niet bijgedragen aan het verdwijnen van het Paapje”, aldus Rienk. “Het was al weg toen de begrazing werd ingesteld en maaien vond op heel kleine schaal plaats ver na de broedtijd.” Dat maakte een deel van het biotoop juist bloem- en insectrijker. “Rondom die maaiplaatsjes was altijd nog ruim geschikt nestelgebied aanwezig. Recreatie kan daar geen rol gespeeld hebben omdat het gebied tussen het Koepelduin en de Middenweg toen ook al in de broedtijd afgesloten was. Dankzij de VWG overigens. Ik hou het dus toch maar op het klimaat.” “Wat Fred eigenlijk bedoelt is dat het gebied voor eventuele terugkeer door het beheer niet ongeschikt moet worden”, aldus Rienk. “Ook hier ben ik het weer met Dick eens. Het maaien is sterk teruggedrongen, valleien zijn natter geworden en de begrazing is dermate extensief dat dat alleen maar resulteert in een optimale afwisseling van bloemrijke veldjes afgewisseld met struikjes en lang gras. Laat hem maar terugkomen zou ik zeggen!”

Dank

Met dank aan Dick Groenendijk en Rienk Slings voor hun uitgebreide reactie en aan Henk Levering voor zijn commentaar op een eerdere versie van dit artikel.

Literatuur

- Dijk, A.J. van, & Boele, A. (2011). *Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek*. Nijmegen: SOVON Vogelonderzoek Nederland.
- Koning, F. (2019). Hoe het paapje verdween uit de duinen. *Tussen Duin & Dijk*, 18(3), 11-14.
- Veenstra, B., Dillerop, R., & Modderman, R. (2012). *Website Broedvogels Noordhollands Duinreservaat-Zuid*.
- Veenstra, B., Dillerop, R., & Modderman, R. (2013). *Website Broedvogels Noordhollands Duinreservaat-Midden*.
- Veenstra, B., Dillerop, R., & Modderman, R. (2014). *Website Broedvogels Noordhollands Duinreservaat-Noord*.
- Vroege, J. (2018). Roerdomp. *De Winterkoning*, 53(3), 15-17.

Vroege, J., & Slings, Q. (2002). *Het ornithologisch belang van de robuuste, ecologische verbindingzone tussen duin en Alkmaardermeer. Deel 1: Aantallen*. Castricum: Vogelwerkgroep Castricum.

¹ Ingmar van Brugge zag op 28 mei, 30 mei en 7 juni 2003 wél een mannetje in de duinvallei ten westen van ‘De Hoge Toren’. Zie: waarneming.nl.

² Bij de broedvogelinventarisaties van het Noordhollands Duinreservaat werden in 2000 nog 9 territoria vastgesteld, waaronder 4 in de duinvallei ten westen van ‘De Hoge Toren’. In 2006 (zuid) en 2007 (midden en noord) was er dat nog slechts 1, iets ten zuiden van het Reggers Sandersvlak. In 2012 (zuid), 2013 (midden) en 2014 (noord) was het Paapje als broedvogel uit het NHD verdwenen (Veenstra e.a., 2012, 2013, 2014).

Jongerenrubriek “Het Winterkoninkje”

Bosuilenexcursie, 2020

Daan Sloog

We begonnen met zijn allen achter het station aan de kant van huis van Hilde. We begonnen met fietsen en reden naar Kijk uit. Het was volle maan en de maan scheen zo fel dat de bomen schaduwen hadden. Toen we bij Kijk Uit stopten kregen we al gauw een mannetje te horen. Hij was wel erg schor. Bij de volgende stop hebben we na lang wachten besloten om verder te gaan. Bij de derde stop hadden we al snel antwoord, en na een tijdje hadden we al antwoord. Nog even later kregen we ook nog een vrouwtje te horen. Bij de laatste stop ook weer niks. We waren alweer klaar met de excursie.

Het Vogeljaar, 2018 nr. 4

Mooi artikel van Onno de Bruijn over een studie die hij, samen met anderen, heeft uitgevoerd van de Laplanduil in Wit-Rusland. Dat begon in 2000 en duurde 10 jaar. Hij zat voornamelijk in het Wit-Russische deel van het Bialowiezawoud (vast wel bekend bij vogelaars die in Oost-Polen zijn geweest), de Belovezhkaya Pushcha, een immens groot gebied.

Broedende Laplanduil,

Foto: Alexander Vintchevsky

De Laplanduil *Strix nebulosa* is de zeldzaamste uil van Europa. Hij broedt alleen in woelmuisrijke jaren en in gebieden met veel bos en moeras. In het Poolse deel van het woud zitten ze niet, want daar zijn geen uitgebreide moerassen.

Pas in de jaren '90 van de vorige eeuw werd duidelijk dat het zuiden en zuidwesten van Wit-Rusland Laplanduilen herbergde, naar schatting 50 tot 100 paar (in 1997). Onno de Bruijn werd bij zijn studies geholpen door plaatselijke gidsen en vogelbeschermers. Hij concentreerde zich vooral op het Vygonovskoe-gebied, een gebied van moerassen en bossen, waar ook Edelherten, Wilde Zwijnen, Elanden, Bevers, Otters en een klein aantal Wolven en Lynxen voorkomen. De vogelpopulatie omvat Auerhoenders, Oehoes, Zearenden, Schreeuwend, Bastaard- en Slangenarend, als ook Zwarte Ooievaar. De Korhoenpopulatie is er groot.

In 2002 begon hij samen met de directeur van de Wit-Russische Bond van Vogelbescherming een beschermingsproject voor de Laplanduil. Er werden in die tijd veel uilen gestroopt voor de verkoop van opgezette exemplaren. Elke uil bracht 40 USD op, geboden door een Rus. Onno de Bruijn bood nu 50 USD aan voor elk geslaagd broedgeval. Uit eigen zak, verdiend door hem en zijn vrouw uit ecoreizen, door hen geleid. De meeste inventarisaties werden in de winter gedaan, als de grond bevroren was, dus beter begaanbaar. Vanaf 2005 tot in 2013 werden nesten gecontroleerd op broedsucces. Dat succes viel aanvankelijk tegen, ook door stroperij. Nog in 2012 werd een jachtopziener door een stroper doodgeschoten. De jongen werden geringd. Geen ongevaarlijke klus, want de Laplanduil kan behoorlijk fel aanvallen, en richt zich daarbij op het hoofd. In de omringende dorpen werd een voorlichtingscampagne gevoerd, wat ertoe leidde dat de stroperij afnam.

De uil broedt het meest in Grove Den, dan in de Ratelpopulier, de Berk, de Els en de Eik. Het broedsucces schommelt sterk van jaar tot jaar. Dat houdt verband met het voorkomen van de Woelmuis, het hoofdvoedsel van de Laplanduil. Woelmuizenpopulaties fluctueren sterk van jaar tot jaar. In een dooiperiode tussen twee vorstperiodes in, in 2010-2011, verdronken de meeste Woelmuizen in het moeras. Dat verklaart waarom er in 2011 geen enkel broedsucces werd geboekt, op 150 nesten. Laplanduilen blijken in voedselrijke jaren nogal dicht bij elkaar te broeden. Hun territoria liggen soms maar 350 meter uit elkaar. Ook ten aanzien van andere broedvogels blijken ze niet erg territoriaal. Inmiddels gaat het nu heel goed met de Laplanduil. Ook in het noorden van Wit-Rusland worden steeds meer broedgevallen gemeld. In 2010 werden zelfs twee nesten gevonden in Oost-Polen. De kans is groot dat ze vanuit het dichtstbij gelegen VYGONOVSKOE gemigreerd zijn.

Verder een droevig stuk, nog een beetje opgevulld door anekdotes over mooie waarnemingen in het verleden, over de Hedwigepolder in Zeeuws-Vlaanderen, die begin dit jaar helemaal op de schop gaat, om ten slotte onder water te worden gezet en die één gebied zal gaan vormen met het Verdronken land van Saeftinghe. Het moet als compensatie dienen voor het verlies aan natuurwaarde door het uitbaggeren van de Westerschelde, die de toegang voor grotere containerschepen in de Antwerpse haven mogelijk moest maken. Door die maatregelen werd de stroomsnelheid groter, waardoor slikken, schorren en zandplaten afkaldden. Hierdoor ging fourageer- en broedgebied voor vogels verloren. Ook kwam er nog een extra getijdendok bij. De ontpolderingsplannen stuiten op veel verzet van de plaatselijke bevolking, die soms in monumentale panden woonden. Het

dorp Doel werd ontruimd en eind 2016, toen de schrijver van dit artikel er met zijn vrouw ging kijken, was het een spookdorp. Watervogels zoals verschillende Ganzen, Smienten, Wintertalingen, en Lepelaars profiteerden van de nieuwe plassen. In een documentaire voor de Vlaamse televisie vertelde een boer dat zijn twee eeuwen oude schuur moest verdwijnen, omdat hij te hoog was. Vogels zouden daardoor niet comfortabel kunnen landen op een verder gelegen plas. Met het verdwijnen van alle woningen en schuren verdwijnen ook de Huismus, de Boerenzwaluw, de Kauw en mogelijk de Kerkuil. Alle bomen moeten ook weg, want die vormen een te goede uitkijkplaats voor roofvogels om fouragerende vogels te slaan.

In een artikel van Omroep Zeeland van 11 december 2019, wordt gemeld dat het echte ontpolderingswerk in maart a.s. gaat beginnen, tot groot verdriet van de bewoners. Eerst moet er nog onderzoek gedaan worden naar de aanwezigheid van PFAS, poly- en per-fluor-koolwaterstoffen, afkomstig van blusschuim en impregneermiddel, in de bodem. De voormalige eigenaar van de polder, Gery de Cloedt, ziet hierin, en in de nieuwe stikstofwetgeving, een mogelijkheid om de ontpoldering toch nog aan te vechten.

Vooralsnog begint men binnenkort met het graven van geulen, waar het water over een aantal jaren doorheen moet stromen. De klus moet over 4,5 jaar klaar zijn. Er zullen slikken en schorren ontstaan, maar dat kan wel tot 15 jaar duren.

We schrijven eind 2018! De Fitis nr. 4 van dat jaar. Een groot artikel over het Landje van Gruijters, bijna negen hectare groot, bij Spaarndam. Tot 2017 was het een rommelig uithoekje met woonboten, bagger en slib, her en der omheiningen en wat begrazing. Maar elk voorjaar kwamen er enige honderden Grutto's fourageren en andere bijzondere steltlopers. Reden voor bewoners en Vogelbeschermers om het gebiedje beter te gaan beheren, in de Stichting Duurzaam Natuurbeheer Landje van Gruijters.

Sindsdien is er veel gebeurd. Dankzij een gift van 50.000 euro van het J.C. Ruigrok Fonds, kon er riet gemaaid worden en kwam er een Kluten- en Visdieveiland, een IJsvogelwand, broedgelegenheid voor de Bergeend en een stroomdraad tegen Vossen. In 2018 wemelde het van de jonge vogels en tijdens de droge zomer bleef er water op het Landje staan. Sinds 2017 wordt er elk weekend door vrijwilligers geteld. Het Landje van Gruijters is ondiep. Dat is gunstig voor eenden en steltlopers. Maar dieper water is weer gunstiger voor vogels die naar hun voedsel duiken. Recreatieschap Spaarnwoude had niet genoeg geld en mankracht om het waterpeil zodanig te beheren dat het de behoeften van alle vogelsoorten

kon dekken. Nu kan de Stichting het waterpeil zelf aanpassen naar gelang het soort vogels die daar op dat ogenblik is.

Sinds 2003 is het aantal vogelsoorten in het Landje verdubbeld, naar 59 soorten in 2018. Waarneming.nl houdt de dagelijkse vogelstand bij. Vrijwilligers doen een wekelijkse telling. Die gegevens worden gecombineerd en bieden veel volledigheid. Zo kan men een goed beeld krijgen van de periode van het jaar waarin elke vogelsoort als eerste het gebied aandoet. De volgorde van komst is ruwweg: Grutto, half februari, dan Kievit, dan Scholekster, Tureluur, Kluut en Kleine Plevier. Het maximale aantal getelde Grutto's is nog wel hoog, maar neemt elk jaar af. De Kievit echter stijgt juist in aantal, vooral sinds 2015. Het gebied wordt blijkbaar aantrekkelijker voor hen om op te vetten. De Kleine Plevier is niet talrijk, maar wordt wel steeds vaker gezien. De Kluut is aan een opmars bezig, en er zijn exemplaren die het hele jaar blijven. De meesten komen begin maart aan en vertrekken eind oktober. De Scholekster heeft het er moeilijk, zoals overal in Nederland. Twee jaar geleden werden er maar hooguit zes exemplaren gezien. De Tureluur doet het prima, Smienten en Wintertalingen ook. Bij het Fort is de IJsvogel een vaste bewoner geworden. Berg- en Kuifeend zie je er minder vaak, Grauwe Ganzen weer meer. Bijzondere waarnemingen zijn een overvliegende Visarend in september van enkele jaren, een zingende Grote Karekiet in mei 2014, een Buidelmees in april 2015 en een Steltkluut in juli van dat jaar. En zo zijn er meer, die ik niet allemaal opnoem. Alleen de Nachtegaal schittert door afwezigheid op het Landje, maar in de bosrijke omranding van het Fort werd hij in 2017 wel twee keer gehoord.

In De Kleine Alk 2019 nr. 3 een artikel van Tom Damm over broedende Oeverzwaluwen rond Alkmaar in 2018 en 2019. Tom Damm is onder meer ecologisch begeleider van woningbouwproject De Draai in Heerhugowaard. In de winter van 2016-2017 zag hij daar een paar grondhopen liggen. Grondhopen worden vaak schuin gelaten door de bouwers, om te voorkomen dat Oeverzwaluwen daar gaan broeden en de bouwactiviteiten gaan vertragen. Toen bleek dat die grondhopen een tijdje niet zouden worden gebruikt, stelde hij voor om er eentje recht af te graven, zodat er een steile broedwand zou kunnen ontstaan. Alzo geschiedde. Verder is in 2017 in de Vronermeer een kunstwand voor Oeverzwaluwen gemaakt. Bij de Boekelermeer in Heiloo is sinds 2015 ook een kolonie Oeverzwaluwen. Elk jaar wordt van een van de drie grondhopen een stuk afgegraven zodat er een verse broedwand ontstaat. In 2015 waren er 84 nesten, in 2016 142 nesten en in 2017 al 225. De broedgaten in de kunstmatige, uit beton opgetrokken wand in de Vronermeer werden op verzoek van de schrijver van een nummering voorzien, om het aantal bezette hollen beter te kunnen

screenen. Van de negen betonblokken met elk twaalf gaten erin werden er vijf behoorlijk bezet.

Betonnen Oeverzwaluw-wand.

Foto: Tom Damm

In Heerhugowaard werd op de bouwlocatie speciaal een nieuwe oeverwand in een grondhoop gecreëerd die in eerste instantie niet veel Oeverzwaluwen aantrok, maar later, half mei, wel 70 hopen bevatte, ook van vogels die in restjes steile wand van een andere, afgegraven hoop hadden geprobeerd te broeden.

Ook in de Diepsmeerpolder in Langedijk en in Noord-Scharwoude ten zuiden van het Diepsmeerpark zijn in 2018 en 2019 Oeverzwaluwen bezig geweest. In Alkmaar, Heiloo en Heerhugowaard hebben in 2018 ongeveer 283 paren gebroed en in 2019 ongeveer 360.

Vogelwaarnemingen in Midden-Kennemerland, november 2019 – januari 2020

Hans Schekkerman

Dit overzicht beslaat de periode 1 november 2019 t/m 31 januari 2020. De selectie van waarnemingen van schaarse soorten of grote aantallen van gewonere soorten is samengesteld op basis van meldingen op Waarneming.nl en Trekellen.nl, en van de vinkenbaan. Alle melders worden hartelijk bedankt voor het invoeren van waarnemingen, ook hier niet genoemde. Om ruimte te sparen zijn hun voornamen alleen bij eerste vermelding voluit gegeven. Veel gebruikte afkortingen: tp=ter plaatse; kj=kalenderjaar; ad=adult; juv=juveniel; m=man; vr=vrouw(kleed); ovv=overvliegend, Z=naar Zuid; NHD=Noordhollands Duinreservaat.

Terugblik 2019

In 2019 werden in ons werkgebied 263 inheemse vogelsoorten vastgesteld, 5 meer dan het gemiddelde over de voorgaande 5 jaren. Er werden twee voor de regio nieuwe soorten waargenomen: Oosterse Tortel en Bergfluit. Vale Gierzwaluw vormt mogelijk een derde additie, afhankelijk van het oordeel van de dwaalgastencommissie CDNA. Andere bijzondere soorten betroffen 3 Roodhalsganzen, 5(!) Siberische Boompiepers, 5(!) Bruine Boszangers, 3 Struikrietzangers (w.o. 1^e veldwaarneming), Bosgors (geluidopname), Noordse Nachtegaal en Pallas' Boszanger (ringvangsten). Ook het opduiken van een tweede Oehoe is vermeldenswaard, al zijn vermoedelijk beide vogels afkomstig uit gevangenschap. Bijzondere broedgevallen (of ten minste territoria) waren er van Nachtzwaluw, Orpheuspotvogel, Roodmus en Cetti's Zanger (1^e in de regio). Ook dit jaar hielden weer enkele vogelaars een regio-jaarlijst bij. Van hen zag Hans Groot de meeste soorten in ons werkgebied: 228.

Algemeen nov-jan

De verslagperiode werd grotendeels gekenmerkt door westelijke luchtstromingen met grijs en nat weer. De in de nazomer nog zo lege duinplassen raakten tot aan de rand gevuld. De kerstvakantie bracht een aantal rustige dagen met zon, maar zonder echte kou; het lijkt weer een record-zachte winter te worden. Bijzondere weersomstandigheden deden zich nauwelijks voor en er waren ook geen invasies van laat-najaar soorten zoals Barmsijs en Pestvogel. Eigenlijk was het vanaf eind november een nogal stille periode waarin niet alleen nauwelijks bijzonderheden werden gezien maar ook 'gewone' vogels niet in grote aantallen aanwezig waren. Vooral in januari zaten er in de polders weinig Kieviten en Goudplevieren,

winterlijsters waren schaars, en ook aan zee – waar nergens aanspoelende schelpen zorgden voor een meeuwendis - was het opvallend leeg.

Wilde Zwaan

Aanwezig in het infiltratiegebied vanaf 3 nov, maximum 18 (w.o. 3 juv) op 4 jan. Daarnaast incidentele waarnemingen van verblijvende vogels bij de Krim (2 exx), Wei van Brassier (max. 9), Infiltratiegebied Kieftenvlak (2), West-Limmerpolder (7) en Castricumerpolder (3).

Gewone winterganzen en Smient

Tijdens de midwintertelling rond 18 jan werden in de polders ten westen van de A9 in totaal 1130 Grauwe Ganzen, 1330 Kolganzen, 2100 Brandganzen, 190 Nijlganzen, 18 Grote Canadese Ganzen en 1860 Smienten geteld. Er pleisterden al vrij vroeg veel Kolganzen; na een mistige nacht met veel trek op 21/22 nov minstens 1500 in de Castricumerpolder. Deze (?) groep bleef de gehele periode aanwezig; de aantallen liepen daarbij nog op tot 2000-3000 eind dec.

Toendrarietgans

7 jan – 1 tp, Heemskerker Noordbroek – Tim van der Meer

Kleine Rietgans

Op 1 dec nog zuidwaartse trek (160+37), gevolgd door terugtrek op 31 dec (40) en 16-18 jan (90+66+93). Verblijvende vogels werden ook gezien:

10 dec – 5 tp, Castricumerpolder – H. Schekkerman e.a.

25 dec – 6 tp, Heemskerker Noordbroek - Justus

4 jan – 1 tp, Castricumerpolder – Peter Mol

18 jan – 1 tp, Infiltratiegebied Castricum – Guido Keijl

Roodhalsgans

14-15 jan – 1 ad tp, Castricumerpolder-Zuid – Hielke Boomsma e.v.a.

Dit was de derde tussen Castricum en Heemskerk verblijvende Roodhals in recente jaren, na eerdere op 12 jan 2014 en 26 feb 2016. Ook die betroffen een adult tussen Kolganzen – misschien wel hetzelfde individu? Andere meldingen in het archief betroffen twee pleisteraars in de Hempolder op 6-8 mrt 2019, over het duin trekkende vogels (met Brandganzen) op 4 mei 2014 en 9 mei 2019, en een *escape* in de Vennewaterspolder in sep-okt 2011.

Roodhalsgans en Kolganzen, Castricumerpolder, 10 dec Foto: Hielke Boomsma

Rotgans

29 nov – 1 tp, Infiltratiegebied NHD Castricum – Jorg Schagen

Casarca

5 nov – 1 tp, Hempolder, Akersloot – Peter Lechleitner

Hybride Wilde Eend x Krakeend

18-26 jan – 1 m tp, Zeeweg, NHD Castricum – Guido Keijl e.a. Een hybride met een ander – meer krakeendachtig – uiterlijk dan de vogel uit de vorige twee winters, maar opvallend genoeg wel op dezelfde plek.

Krakeend x Wilde Eend, Zeeweg, 26-01-2020.
Let op het groen op de kop, witte halsring en staartzijden.
Foto: Hans Schekkerman

Krooneend

25 nov t/m 29 jan – 1 vr tp, meestal op de Karpervijver, NHD Bakkum, af en toe in Infiltratiegebied Castricum – Sjaak Tijm, H. Boomsma e.a.

Grote Zee-eend

Over zee langsvliegende vogels (totaal 61) op 14 dagen. Ter plaatse:

6-16 nov – 1 vr, Noordpier IJmuiden – H. Groot e.a.

17 nov – 10, Noordzee Z van Wijk aan Zee – Ewout Huibers

23-25 nov – max. 3, Noordpier – Douwe Hoekstra, T. Landsdaal

20 jan – 205, Noordzee t.h.v. Egmond aan Zee – Sander Lilipaly. Vanuit laag vliegend vliegtuig.

IJseend

6 nov – 1 N, Noordzee NW van IJmuiden – Bruno Jonge Poering, Rob Zakee.

16 nov – 1 tp, Noordzee nabij Noordpier, IJmuiden – Otte Zijlstra

Nonnetje

De Winterkoning 55 (2)

31

5-8 jan – 1 v tp, Karpervijver, NHD Bakkum – H. Groot e.a.
5 jan – 2 v+m tp, Infiltratiegebied Castricum – L. Baas, T. Admiraal e.a.

Patrijs

2 en 22 dec – 5-7 tp, Vuurbaakduin, Wijk aan Zee – M. Terhorst, Justus
4 dec – 14 tp, Vennewaterspolder, Bakkum-Noord – Hans Schekkerman
4 dec – 5 tp, Hogegeest, Akersloot – D. Huijssoon
30 jan – 6 tp, Heerenweg thv Diederik, Egmond-Binnen – Dick Groenendijk

Parelduiker

Bij Castricum aan Zee langsvliegend op 3 en 9 nov en 21 dec, en 1 tp op 22 dec.

Roodhalsfuut

24 nov – 1 N, Castricum aan Zee – G. Keijl

Kuifduiker

1 jan – 1 tp, Noordpier IJmuiden – Olvin van Keeken

Vaal Stormvogeltje

9 nov – 1 Z, strand Wijk aan Zee – Nico Hopman

Aalscholver

Op 21/22 dec sliepen 105 Aalscholvers in het Limmergat, Uitgeestermeer, en 350 bij de Karpervijver (Renie van der Werf, Klaas Mudde, Jan van Leeuwen, G. Keijl).

Kuifaalscholver

De gehele periode geregeld 1, soms 2, eerstejaars vogels bij de Noordpier en de spuisluis van IJmuiden.

Roerdomp

2 nov t/m 31-12 – 1 tp, Hoefijzermeer, NHD Castricum – K. Hendriks e.a.
23-28 nov – 1 tp, De Hoge Weide, Bakkum – Ben Pronk, J. van Paridon

Grote Zilverreiger

Bij de landelijke slaapplaatstelling op 21/22 dec arriveerden 70 vogels op het Starteiland in het Alkmaardermeer en 11 in de Karpervijver (Remco Oosterlaar, Hans Kuperus, R. vd Werf, K. Mudde, J. v Leeuwen, G. Keijl). Bij de midwintertelling rond 18 januari werden er overdag totaal 10 geteld in de polders ten westen van de A9, tegen 20 Blauwe Reigers.

Kuifaalscholver, Noordpier, 17 nov

Foto: Edwin Kerssens

Lepelaar

30 nov – 1 ovv, Heemskerker Noordbroek – Ramon van Weenen
18-19 dec – 1 tp, De Groote Ven, Castricumerpolder – Lucette
Robertson e.a.

Bruine Kiekendief

Eén of 2 vrouwtjes overwinterden de gehele periode in het Uitgeestermeer-
gebied, met waarnemingen in de Dorregeesterpolder en de Hempolder (H.
Boomsma, H. Groot, H. Schekkerman, Frank van Groen), en 2 bij het
Limmer Die op 6 jan (Lars en Han Buckx).

Blauwe Kiekendief

3 nov – 1 vr Z, Centrale Vlak, NHD Egmond – R. Oosterlaar
Slechts 1 waarneming in de hele periode; droevig..

Slechtvalk

32 meldingen totaal, steeds enkelingen, de meeste in het poldergebied.

Oeverloper

De Winterkoning 55 (2)

10 nov – 2 tp, Noordpier IJmuiden – Redmar Woudstra
16 jan – 1 tp, 2^e binnenhaven, Velsen-Noord – D. Groenendijk
IJmuiden levert tegenwoordig vrijwel jaarlijks winterwaarnemingen op.

Witgat

8 nov – 3 tp, Dorregeesterpolder, Uitgeest – H. Schekkerman
10 nov – 1 tp, Infiltratiegebied Castricum – Ruud Altenburg, G. Keijl

Zwarte Ruiter

1 dec – 1 Z De Rellen/Russenduin, NHD Wijk aan Zee – H. Schekkerman

Bokje

Slechts 4 waarnemingen, in het duin in nov en dec. De favoriete rustplekken in het duin bevatten deze winter te veel water voor Bokjes.

Kemphaan

In nov geregeld tientallen in de Castricummerpolder e.o., maximum 57 in de Heemskerkse Waterberging op 20 nov (H. Schekkerman). In dec en jan echter nog maar 3 meldingen (max. 12 op 23 jan (Aaron Meijer).

Grauwe Franjepoot

30 okt t/m 6 nov – 1 juv tp, Grote Ven, Castricummerpolder – R. Altenburg e.a. Ook landelijk gezien een erg laat najaarsgeval.

Kemphanen, Waterberging Noorderveld, 20-11-2019

Foto: Hans Schekkerman

Grote Jager

Vogels langs Castricum aan Zee op 13 nov en 8 dec –M. Res, J. Schagen, G. Keijl

Kleine Jager

13 nov – 1 ad LF Z, Castricum aan Zee – M. Res, J. Schagen

Zwartkopmeeuw

4 dec – 1 ad tp, Zanddijk, Vennewaterspolder – H. Schekkerman

21 dec – 1 1kj tp, Limmerpolder – J. Schagen

Hybride Zilvermeeuw x Kleine Mantelmeeuw

1 dec – 1 ad tp, De Baandert, Heemskerk – Ruud Altenburg. “Volgens mij voor het tiende jaar op rij. Vooralsnog zonder vrouw Zilver als partner..”

Pontische Meeuw

7-10 nov – 1 2kj tp, Noordpier IJmuiden – M. Terhorst, Theo Ruppert

24 nov – 1 1kj tp, Noordpier – Willem Olbers. Met Duitse kleurring.

23 dec – 2 ad tp, Limmerpolder – J. Schagen

12 jan – 1 3kj ovv, Noordpier – Edwin Kerssens

25 jan – 3 ad, Uitgeestermeer, Uitgeest – H. Schekkerman

Geelpootmeeuw

3 nov – 1 2kj tp, Noordpier IJmuiden – M Terhorst

Kleine Burgemeester

19 nov – 1kj tp, Noordpier IJmuiden – Peter Lechleitner

Noordse Stern

3-18 nov – 1kj tp, Noordpier e.o. – Ruud Meesters, W. Olbers e.a.

Het is opvallend dat late najaarswaarnemingen van ‘noordse dieven’ meestal Noordse Sterns betreffen, en niet (de rest van het jaar veel talrijkere) Visdieven.

Kleine Alk

5-6 nov – 1 tp, Noordpier IJmuiden – W. Olbers e.a.

9 nov – 1 Z, strand Wijk aan Zee – N. Hopman

10 nov – 1 tp, Castricum aan Zee – G. Keijl

10 nov – 1 vondst (dood), strand Egmond aan Zee – Sara de Jong

17 nov – 1 tp, Castricum aan Zee – W. Olbers

Papegaaiduiker

15 dec – 1 vondst, strand Heemskerk – Rienk Slings. Vers dood, zonder olie.

Kleine Burgemeester, 1 kj, Noordpier, 19-11-2019

Foto: Peter Lechleitner

Noordse Stern, juveniel, Noordpier 9-11-2019

Foto: Willem Olbers

Vale Gierzwaluw

5 nov – 2 tp, Infiltratiegebied Castricum – T. vd Meer, R. Reijnders, J. Schagen, H. Boomsma. De waarneming (met foto's) is nog in behandeling bij de CDNA.

Kerkuil

Zes waarnemingen van foeragerende of roepende vogels op verschillende plekken in Limmen, Akersloot, Castricumerpolder en Heemskerk.

Ransuil

Baltsend paar in Molendijk in Castricum vanaf eind nov. Twee vaste roestplekken in Heemskerk herbergden max. 14 en 4 vogels.

Ransuil, Heemskerk, 17-1-2020 Foto: Hans Schekkerman

Velduil

15 dec – 1 tp, Westerduinen, NHD Heemskerk – R. Oosterlaar
19 dec – 1 tp, De Hoge Toren, NHD Bakkum – Natasja Nachbar

Halsbandparkiet

In Castricum was de slaappleats in het Willem de Rijkepark opnieuw bezet, met 90 vogels op 26 dec en maar liefst 250 op 19 jan (Leo Heemskerk).

IJsvogel

27 meldingen in nov, 31 in dec en 27 in jan. Het totaal van 85 meldingen is iets lager dan de 105 in dezelfde periode in 2018/19.

Kleine Bonte Specht

Vier waarnemingen in nov en 4 in dec, uit NHD terreinen Bakkum, Castricum en Heemskerk.

Waterpieper

Na het einde van de doortrekperiode in nov, nog 2 waarnemingen in jan:
8 jan – 1 tp, Wei van Brassier, NHD Bakkum – Kees Roselaar
17 jan – 1 tp, De Groote Ven en Heemskerker Noordbroek – P. Mol, R. Altenburg

Siberische Boompieper

10 nov – 1 Z, telpost Vogelduin – H. Groot e.a. De vijfde van dit najaar, dat daarmee een recordjaar vormde.

Grote Gele Kwikstaart

Maar liefst 91 meldingen (33 in nov, 40 in dec en 20 in jan) wijzen erop dat een vrij fors aantal Grote Gele Kwikken bij ons probeerde te overwinteren, zowel in bebouwd gebied als in de polders (maar nauwelijks in het duin).

Witte Kwikstaart

Kleine aantallen overwinterden in de Heemskerker Noordbroek, NHD Heemskerk en vooral het tuinbouwgebied Heemskerkerduin (max. 34 op 18 dec).

Pestvogel

5 nov – 1 tp, Infiltratiegebied, NHD Castricum – Henk Levering
9 nov – 1 tp, Asserlaan, Castricum – Rob van Bemmelen
10 nov – 1 tp, Stetweg, Bakkum – Cis Schut
18 nov – 1 N, Doornvlak – Wouter Bol

Roodborsttapuit

'Overwinterende' Robotappen (in dec-jan) werden gemeld van het Doornvlak (NHD Bakkum, paartje), de Hoge Weide (Bakkum, vrouw), Infiltratiegebied Castricum (man), Russenduin (NHD Heemskerk, paar) en de Dorregeesterpolder.

Zwarte Roodstaart

Waarnemingen op 3 nov (Noordpier), 30 nov (Castricum aan Zee), en 10 en 11 dec (Noordpier en spuisluis IJmuiden).

Sperwergrasmus

Een late ringvangst op de vinkenbaan op 10 nov.

Cetti's Zanger

Vangsten op de vinkenbaan op 1, 5(2 exx), 10 en 14 nov. Verder de hele periode geregeld 1-2 zingend in het Infiltratiegebied. Ook langs het Uitgeestermeer waren in nov-dec weer (tot minstens 5) vogels aanwezig.

Pallas' Boszanger

17 nov – 1 vangst, vinkenbaan – Piet Admiraal e.a.

Bruine Boszanger, Limmen, 6-11-2019

Foto: Eric Menkveld

Bruine Boszanger

5-6 nov – 1 tp, Visweg, Limmen – J. Schagen e.v.a. Deze pas 2^e in onze regio in het veld gevonden Bruine Boszanger sloop 'tekkend' rond op een met Brandnetels begroeide puinhoop in Limmen, en liet zich meestal slechts kort zien.

5 nov – 1 vangst, vinkenbaan. Tegelijk met die van Limmen dus.

22 nov – 1 vangst, vinkenbaan, de 4^e vangst dit najaar. In totaal dus 5 vogels in de regio, een absoluut record.

Tjiftjaf

Na het einde van de najaarstrek, nog 4 waarnemingen in dec, en 1 in jan.

Siberische Tjiftjaf

Vangsten op de vinkenbaan op 6, 7, en 10 nov.

Bladkoning

Late vinkenbaanvangsten op 6 en 11 nov. Daarnaast nog:

9 nov – 1 tp, Visweg, Limmen – R. Oosterlaar

10 nov – 1 tp, Hoefijzermeer – M. Res

20 nov – 1 tp, Dampegheestlaan, Limmen – Dick Dekker

Witkopstaartmees

In totaal 7 waarnemingen van witkoppige Staartmezen in het duin tussen 8 nov en 31 jan. Meest ging het om enkelingen in groepjes gewone Staartmezen, maar op 8 nov en 1 dec werden groepjes van 5 en 3 gemeld.

Baardmannetje

Vrijwel de gehele periode aanwezig in Infiltratiegebied Castricum (max. 3 exx) en langs de Dorregeesterpolder, Uitgeestermeer (max. 13 op 8 nov).

Klapekster

20 nov t/m 10 dec – 1 tp, Zuidernollen, NHD Castricum – A. Wijker e.a.

12 jan – 1 tp, Vuurbaakduin, Wijk aan Zee - Justus

Kruisbek

18 meldingen in nov en 5 in dec. In januari werden ze niet meer gevonden.

Geelgors

3 nov – 1 Z, Vennewater, NHD Bakkum – H. Schekkerman, H. Groot

10 nov – 2 Z 1 N, telpost Vogelduin – H. Groot e.a.

20 nov – 1 Z, Infiltratiegebied Castricum – H. Groot e.a.

5 nov t/m 26 jan – max. 9 tp, Polderdijk/Korendijk, Castricum – R. Altenburg e.a. Meestal werden 3-4 vogels gezien.

30 nov – 1 Z, De Kil, NHD Bakkum – R. Oosterlaar

IJsgors

2 nov – 1 Z, Castricumerpolder – R. van Bemmelen

3 nov – 1 Z, Castricum aan Zee – H. Groot, J. Schagen

10 nov – 2-3 Z, NHD Egmond en Vogelduin – H. Groot, R. van Bemmelen
e.a.

22 nov – 1 vangst, vinkenbaan

Sneeuwgor

18 waarnemingen in nov, 2 in dec en 1 in jan. Grootste aantal bijeen: 5 op
6 nov.

Geelgors, Krogenbos, 31-12-2019

Foto: Hielke Boomsma

Lezingen & Excursies t/m 2de kwartaal 2020

Commissie Lezingen & Excursies

Let op: we vertrekken steeds vanaf het parkeerterrein aan de **achterzijde** van station Castricum (ter hoogte van 'Huis van Hilde').

Advies: 'ad hoc' initiatieven en eventuele wijzigingen worden doorgegeven via onze email berichten. Zorg er a.u.b. voor dat uw emailadres bekend is bij de VWG-ledenadministratie.

Donderdag 5 maart: Lezing met beelden 'Yucatan, land van Maya's en vogels'.

Spreker: Harm Niesen. Voor de samenvatting van deze lezing: zie Winterkoning van januari 2020.

PWN-bezoekerscentrum De Hoep, Johannesweg 2, Castricum.

Aanvang: 20:00 uur.

Zaterdag 14 maart: Ochtendexcursie 'Vroege Vogels', in ons Noord-Hollands Duinreservaat, omgeving Oudendijk.

Excursieleider: Huub Huneke.

Vertrek achterkant station Castricum: 8:00 uur; tot ca. 13:00 uur. Let wel, het is een wandelexcursie.

Zondag 5 april: Dagexcursie 'Naar het oosten'. Naar landgoed Dorth, bij Deventer (veel Spechtensoorten, Raven) en plekken in de IJsseldelta'.

Excursieleider: Robert Ketelaar. Zie stukje verderop. Let wel, het is een flinke wandeling over het landgoed! Ook mogelijkheid om soms te blijven zitten om te vogelen, neem eventueel een stoeltje mee.

Vertrek achterkant station Castricum: 6:00 uur; tot ca. 18:00 uur.

Woensdag 15 april: Algemene Ledenvergadering.

Locatie: Dorpshuis 'De Kern', Overtoom 15, 1901EW, Castricum. Aanvang 20:00 uur.

Na de pauze: lezing door Roy Slaterus, Michel Klemann en Hans Schekkerman: **'Een complete broedvogelinventarisatie van het Noord-Hollands Duinreservaat'.**

Zaterdag 2 mei: Dagexcursie 'Biesbosch'. Met Blauwborsten, Cetti's

Zangers, allerlei eenden en steltlopers, en kans op Zee- en Visarend.
Excursieleider: Bart Korf. Vertrek achterkant station Castricum: 6:30 uur;
tot ca. 18:00 uur.

Zaterdag 23 mei: Dagexcursie 'Dwingelderveld, de Auken (bij Steenwijk). En, als er nog tijd over is, ook: polder Wetering-Oost (bij Blokzijl)'. Met mogelijk Kraanvogels, Roodhalsfuut, Bonte Vliegenvanger. Wie weet ook Grauwe Klauwier. 'Zeker' Purperreigers.

Excursieleider: Kees Roselaar.

Vertrek achterkant station Castricum: 7.00 uur; tot ca. 18.00 uur.

(mogelijk iets later thuis, misschien tóch een extra broodje meenemen...).

Zondag 14 juni: Avondexcursie 'de Putten, Hargerpolder, en vast ook andere gebieden'. Met o.a. de kolonie van Grote Sterns.

Excursieleider: Huub Huneker.

Vertrek achterkant station Castricum: 18.00 uur; tot 'we genoeg gezien hebben'.

Juni/Juli: 'Ad hoc' avondexcursie 'Nachtzwaluwen', in het Noordhollands Duinreservaat. Als er Nachtzwaluwen worden gemeld, wordt deze excursie aangekondigd via email. Excursieleider nog onbekend.

Juli/augustus: 'Ad hoc' avondexcursie 'Bollenveldjes', in de Kop van Noord-Holland (hopend op o.a. Lachsterns). Als er Lachsterns worden gemeld, wordt deze excursie aangekondigd via email. Excursieleider nog onbekend.

Vrijdag 2 okt t/m zondag 4 okt. Najaarsweekend 'Texel'.

Excursieleider: nog onbekend.

Texel, vogeleiland bij uitstek, altijd goed, welk jaargetijde het ook is, je kunt er heerlijk vogelen! We zijn daar nu in de trektijd, en hopen op leuke waarnemingen tijdens die grote vogelvolksverhuizing in het najaar. De Waddeneilanden liggen op de trekroute, dus dat belooft wat! We verblijven in Waddenpark 'Avanti' aan de Stuifweg 22, vlakbij natuurgebied Utopia en niet ver van De Cocksdorp. Daar hebben we twee zespersoonshuisjes tot onze beschikking met eenpersoonsbedden. Het vervoer gaat per auto. Ook op Texel verplaatsen we ons met de auto en ook te voet. De geschatte kosten: accommodatie, boot- en autokosten, etc. bedragen ca. € 130,-, daarbij komt twee keer avondeten buitenshuis. Je kunt je aanmelden

voor deze excursie in de periode vanaf 15 april t/m 15 mei 2020 bij excursies.lezingen@vwgmidden-kennemerland.nl. Bij de aanmelding wordt een aanbetaling van € 25,- gevraagd, over te maken naar rekeningnummer NL58 ASNB 0707 3609 78 t.n.v. M. van Leeuwen.

Samenvatting Dagexcursie 'Naar het oosten'. Naar Landgoed Dorth, bij Deventer, (veel Spechtensorten, Raven) en plekken in de IJsseldelta. Met Robert Ketelaar'. Zondag 5 april.

In de omgeving van Deventer vind je oude landgoederen, nieuwe IJsselnatuur en een kletsnatte venige helling. De excursie start op Landgoed Dorth, een waterrijk landgoed in de Achterhoek even ten zuidoosten van Deventer. Statige lanen, speelse waterpartijen, een oud landhuis en struweelrijke graslanden zijn het decor. Dorth herbergt alle spechten: Kleine, Middelste en Grote Bonte, Zwarte en Groene Specht. Elk jaar broedt er een paartje Raaf, en de dichtheid aan andere bosvogels is vrij groot. Vanuit Dorth is het een klein stukje rijden naar de Veenoordkolk bij Deventer. Dit is een recent heringerichte zandwinplas langs de IJssel met veel glooiende oevers waar steltlopers, meeuwen, sterns verblijven. Vervolgens reizen we langs de IJssel naar het noorden. Afhankelijk van waar de vogels zich bevinden bezoeken we bijvoorbeeld de Bolwerksweiden, Ossenwaard, Hengforderwaarden, Roetwaarden, Welsumerwaard. Langs de IJssel hangen de afgelopen jaren twee paartjes zeearend rond (nog geen broedgeval, afgezien van de IJsselmonding). Afhankelijk van tijd en energie kan op de terugweg een bezoek worden gebracht aan het Wisselse Veen en het daarachter gelegen heidegebied. Hier kunnen Veluwse vogels zoals Raaf, Kruisbek, Boomleeuwerik, Zwarte Specht worden gezien. Maar bovenal is het Wisselse Veen een bijzonder grondwater gevoed veen op de flanken van de Veluwe. In de afgelopen jaren is het door natuurherstel flink uitgebreid.

Nieuwe (jeugd)leden

Femie de Jager

Nelleke ten Have & Arno Reijers
A.C. van Arkel
R. Effern
L.T.M. van Roon
E.A.M. Beentjes

Castricum
Castricum
Santpoort Zuid
Beverwijk
Heemskerk

WIE, WAT, WAAR IN VOGELWERKGROEP MIDDEN-KENNEMERLAND

De Winterkoning is het verenigingsblad van de Vogelwerkgroep Midden-Kennemerland. Het verschijnt viermaal per jaar: begin januari, april, juli, en oktober. Uiterste inleverdata voor kopij zijn: 15 februari, 15 mei, 15 augustus en 15 november. Voor het digitaal versturen van illustraties moet de illustratie in JPG-formaat zijn.

Voorzitter Hans Stapersma tel. 06-22684313
Heereweg 4
1901 ME Castricum

Secretaris Arie Dekker 0251-655817
C. Huygenstraat 4
1901 JA Bakkum
secretariaat@vwgmidden-kennemerland.nl

Penningmeester Renie van der Werf 072-5337 078
Vogelwerkgroep Oosterzijweg 6a
1851 PA Heiloo
penningmeester@vwgmidden-kennemerland.nl
rek.nr. NL67 INGB 0004 4913 69
t.n.v. Vogelwerkgroep Midden-Kennemerland

Penningmeester Kees Roselaar 072-5125 423
Vinkenbaan roselaar@xs4all.nl
rek.nr. NL03 INGB 0004 3806 80
t.n.v. Vogelwerkgroep Midden-Kennemerland

Bestuursleden Hans Schekkerman 0251-881405
Micha de Heus 06-49918837
Piet Admiraal 0251-232603

Ledenadministratie Femie de Jager – ten Berge 0251-831286
Kerkweg 88
1964 JG Heemskerk
femiedejager@vwgmidden-kennemerland.nl

contacten

- Milieufederatie Hans Stapersma 06-22684313
- SVN Hans Stapersma 06-22684313

WIE, WAT, WAAR IN VOGELWERKGROEP MIDDEN-KENNEMERLAND

<i>Redactie</i>	Martine Kamminga Jan Zweeris Cees op den Velde Hans Stapersma	0251-679171 0251-232914 06-57565812 06-22684313
<i>Redactieadres</i>	Cees op den Velde Meeuwenlaan 31 1935 ER Egmond-Binnen webmaster@vwgmidden-kennemerland.nl	
<i>Website</i>	https://vwgmidden-kennemerland.nl	
<i>Vinkenbaansecretaris</i> <i>Vinkenbaancoördinator</i>	Arnold Wijker Richard Reijnders	072-5070793 0251-656089
<i>Commissie Lezingen</i> <i>& Excursies</i>	Renie van der Werf Marian van Leeuwen Ronald Sunnotel excursies.lezingen@vwgmidden-kennemerland.nl	072-5337078 0251-311092 06-10403680
<i>Werkgroep Kerkuilen</i> <i>& Steenuilen</i>	Piet Zomerdijk	06-13935557
<i>Werkgroep Ruimtelijke</i> <i>Ordering, secretaris</i>	Peter Lechleitner	0251-313425
<i>Werkgroep Roofvogels</i>	Henk Levering Henk Schoonenberg Pr. Frederik Hendrikstraat 6 1901 CK Castricum	0251-659540 0251-656825
<i>Werkgroep IJsvogels</i>	Klaas Pelgrim ijsvogelwerkgroep@vwgmidden-kennemerland.nl	06-29098695
<i>Jongeren Werkgroep</i>	Micha de Heus Hans Kuperus	06-49918837 0251-657810
<i>AID (Algemene Inspectie Dienst) Kerkrade</i>		0800-0488

© het copyright van de artikelen, tekeningen en foto's berust bij de auteurs, tekenaars respectievelijk fotografen